

Csernobil, Fukusima és Paks üzenete: új energiapolitikára van szükség

Napjainkban, huszonöt évvel a csernobili katasztrófa, nyolc évvel a szerencsés kimenetelű súlyos paksi üzemzavar és a hét hete bekövetkezett – ma még megjósolhatatlan következményekkel járó – fukusimai baleset után a világ sok országában újraértelmezik az energetika kérdéseit.

Itt az ideje, hogy Magyarországon is gyökeresen átértékeljük hozzáállásunkat az atomenergiához, illetve az energiatermeléshez és -fogyasztáshoz. Fel kell ismernünk: az energiapolitika ügye nem választható szét az értékrendszer, tudatosság, társadalmi felelősség, illetve a termelés és fogyasztás általános kérdéseitől. Alapvető társadalmi változásra van szükség, amely meghaladja a jelenlegi fogyasztói társadalmat. Fenntarthatóságot szolgáló termelési és fogyasztói szerkezetet kell kialakítani, amely körfolyamatokon alapul, és amelyben a kevésbé anyag- és energiaigényes szolgáltatások dominálnak.

Ennek érdekében alulírott civil szervezetek a következő javaslatokat fogalmazzuk meg az energiapolitikát illetően:

1. Magyarországnak célul kell kitűznie az össztársadalmi energiafelhasználás csökkentését. Tudomásul kell vennünk, hogy minden energiatermelési és -fogyasztási tevékenység környezethasználattal jár, ezért a Föld erőforrásait már ma túlhasználó társadalmunkban az energiapolitika megalkotásának folyamatában nem az igényekből, hanem a lehetőségekből, az ökológiai korlátokból kell kiindulnunk. Az energiafelhasználás csökkentéséhez hatékony gazdasági eszközökre van szükség, amelyek a társadalmi igazságosság figyelembevételével szabályozzák az energiafelhasználást, és a nemzetgazdaságot a takarékoság, a hatékonyság és a megújuló energiák irányába terelik.

2. Az elfogadhatatlan társadalmi kockázatok és a jövő nemzedékekre háruló terhek miatt el kell vetni az atomenergia használatát. Újabb atomerőművek létesítése, valamint a meglévők bővítése nem támogatható a biztonsági kockázatok, a hulladékkezelés megoldatlansága, de már csak a teljes életciklusra kiterjedő költséghatékonysági szempontok miatt sem. Megkérdőjelezzük a jelenleg működő paksi blokkok élettartam-hosszabbítását. Mielőbb szükség van független, átlátható nemzetközi felülvizsgálatra, akár a tervezett stressz teszten felül is. Az esetleges élettartam-hosszabbításról szóló döntéseket teljes társadalmi nyilvánosság mellett, civil szervezetek által delegált szakértők bevonásával, a biztonsági szempontok elsőbbségével kell meghozni, blokkonként, csak arra az időtartamra, amelyre szavatolható a biztonságos működés az egyes blokkok sajátosságait figyelembe véve.

3. Magyarország nem maradhat a fosszilis korszakban, a fenntartható energiagazdaság építőköveire, köztük a megújuló energiákra kell alapozni jövőnket. Az energiafüggőség, az éghajlatváltozás, illetve fosszilis erőforrások fogyása és drágulása miatt ütemezetten csökkenteni kell a fosszilis energia felhasználását úgy, hogy 2020-ra elérjük a 6 tonna/év/fő, 2050-re – a természetes úton elnyelhető – 2 tonna/év/fő szén-dioxid-egyenérték kibocsátási célt. Az atomenergia és a fosszilis erőforrások kiváltása az energiafelhasználás csökkentése mellett a megújuló energiák térnyerésén alapulhat. Amennyiben a kormány jelenlegi céljai valósulnak meg, a megújuló energiáknak sem technikailag, sem finanszírozási szempontból nem lesz lehetőségük nagymértékben elterjedni. Főként a nap, szél és geotermikus energiák használatát kell ösztönözni, régiós és akár határkereszteső okos hálózatok, fogyasztó oldali szabályozás, valamint decentralizált, kapcsoltan hőt és áramot termelő minierőművekkel működő, energetikailag önellátó közösségek kialakítása mellett. A biomasszára elsősorban mint az élet hordozójára kell tekinteni, ezért az élő biomassza energetikai felhasználásának

növelését nem támogatjuk. A hulladék biomassza energetikai felhasználásának növelésére látunk esélyt.

Környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi szempontból is különösen hátrányos az agroüzemanyagok előállítása és felhasználása. A biomasszát legfeljebb a kisléptékű helyi energiaellátásra szabad alkalmazni, különös tekintettel a biogázra. Haladéktalanul fel kell számolni a fosszilis erőforrások, az atomenergia és az agroüzemanyagok állami támogatásának minden formáját. A használókkal meg kell fizettetni az energiafelhasználás minden költségét, beleértve a környezeti és egészségi károk költségeit is. A lakosság alacsony jövedelmű rétegeit nem az alacsony energiaárral, hanem más módon, például energiatakarékossági és hatékonysági ösztönzőkkel kell támogatni.

4. Az energiafelhasználás csökkentésének legnagyobb hazai potenciálja az épületenergetikában és a közlekedésben van. Az eddigieknél nagyságrendekkel nagyobb gazdasági ösztönzőkkel kell a szabályozásnak és támogatásoknak elősegíteniük a lakó- és középületek energiahatékonysági átalakítását. Gazdasági és társadalmi szerkezeti átalakításokkal a személy- és teherszállítási igény csökkenthető, illetve a környezetbarát módokra terelhető.

5. Érdemi segítséget kell nyújtani a lakosságnak és a közösségeknek az életmódváltás megvalósításához. Szükség van szemléletformáló programok, tanácsadó hálózatok indítására, amelyek konkrét napi segítséget adnak a fenntarthatóság összefüggései megértéséhez, a környezeti és energiatudatosság elsajátításához, illetve a szükséges beruházások hatékony megvalósításához.

6. Új szemléletű energiapolitikát! A fenti szempontoknak megfelelően a kormányzatnak a társadalom széles körű bevonásával újra kell gondolnia a készülő energiastratégiát, forgatókönyveket készítve az atom- és fosszilis energia nélküli korszakra. Civil szervezetek ezen új szakpolitika kialakításához és megvalósításához felajánlják szakmai és közösségi munkájukat.

Minél előbb szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy nem létezik a „bölcsek köve”, az olcsó, biztonságos és tiszta energia, amely segítségével a végtelenségig fokozhatjuk fogyasztásunkat egy véges Földön. Át kell alakítanunk életmódunkat: az anyagelvű növekedési eszmény helyett a „kevesebből jobbat” társadalmába kell lépünk. Nem kell aszkétáknak lennünk, de mérsékelnünk kell az energiahasználatot. Rá kell ébrednünk: az egyéni és társadalmi boldogulásunk igazi alapja nem az anyagi fogyasztás, hanem természeti, lelki és közösségi értékeink megélése. Mindenekelőtt tudásunk gyarapítására, egészségünk javítására és közösségeink, erkölcsünk jobbá tételére van szükség.

Kelt Budapesten, 2011. április 26-án, a csernobili katasztrófa 25. évfordulóján

Kezdeményezők:

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület
Greenpeace Magyarország
Környezeti Tanácsadó Irodák Hálózata (Kötháló)
Levegő Munkacsoport
Magyar Természetvédők Szövetsége
Magyarországi Éghajlatvédelmi Szövetség
Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért
Reflex Környezetvédő Egyesület
Védegylet Egyesület
Zöld Kapcsolat Egyesület

Csatlakozók (128 civilszervezet):

"Szentandrás" Galgamenti Népfőiskola Alapítványa
"Thézeusz" Tudománnyal a Veszélyhelyzetek Megelőzéséért Közhasznú Alapítvány
Ákombákom Közhasznú Egyesület
Alpokalja Zöldek Közhasznú Egyesület
Aranygombos Többcélú Közhasznú Egyesület
Barangolók Természetbarát Sportegyesület
Baranya Természeti Értékeiért Alapítvány
Baranyai Emberekért Szövetség
Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság
Békés Megyei Nyugdíjas Egyesületek Szövetsége
Beklen a Nagykunsági Civil Társadalomért Alapítvány
Beregi Természet- és Környezetvédelmi Egyesület
Beretzk Péter Természetvédelmi Klub
Biokultúra Közép-Magyarországi Egyesület
Bódva-völgyi Tömegsport Egyesület
Bokortanyák Lakosságáért Egyesület
Budapesti Szociális Forrásközpont
CEEweb a Biológiai Sokféleségért
Civil Kontroll Egyesület
Csalán Egyesület
CSEMETE Természet- és Környezetvédelmi Egyesület
Csermely Környezetvédelmi Egyesület
Deák tér Fórum Városvédő Közhasznú Egyesület, Sopron
Debreceni Lycium Kör
Domberdő Természetvédelmi Egyesület
Dráva Szövetség
Egészséges Palotáért Egyesület
Együtt a Zöldebb Környezetért (Ezek)
Életfa Környezetvédő Szövetség
Életharmónia Alapítvány
Élhető Bátaszékért Egyesület
EMBER Mozgáskorlátozottak Érdekvédelmi és Rehabilitációs Egyesülete
Energia és Környezet Alapítvány
Építők Természetbarát Sportegyesület
Erzsébetvárosi Társasházak Közösségeinek és Képviselőinek Érdekvédelmi Egyesülete (ETKE)
Észak-alföldi Teleházak Regionális Közhasznú Egyesülete
Esztergomi Környezetkultúra Egyesület
Fauna Alapítvány
Felpécért Alapítvány
Felső-Tisza Alapítvány
Fenntarthatóság Felé Egyesület
Független Ökológiai Központ (FÖK)
Fűvészkert Társaság Természetvédelmi Egyesület
Gaja Környezetvédő Egyesület
GATE Zöld Klub Egyesület
Gömöri Környezet- és Tájfejlesztő Egyesület
GreenDependent Fenntartható Megoldások Egyesülete
Győri Civil Családok Egyesülete
Gyűrűfű Egyesület
Hajdúhadházi Vízitúrázók Alapítványa
HÁROFIT Közhasznú Egyesület
Herman Ottó Természetvédő Kör
Hidra Természetvédelmi és Ifjúsági Egyesület

Holisztika Egyesület
Holocén Természetvédelmi Egyesület
Ifjú Botanikusok Baráti Köre
Impulzus Egyesület
Inspi-Ráció Egyesület
Istenkúti Közösségért Egyesület
Kálvária Polgárőr Egyesület
Kárpátokért Nemzetközi Környezetvédelmi Közhasznú Egyesület
Kék Forrás Környezet- és Természetvédelmi Egyesület
KELE Természetbarát és Szabadidősport Egyesület
Kerekerdő Alapítvány
Keresztúri Társas Kör Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület
Kis Túr Természetvédelmi Közhasznú Egyesület
Kolping Egyesület
Komádi Civilek
Könyvvel Anyanyelvünkért Alapítvány
KÖRLÁNC Szegedi Munkacsoport
Közép- magyarországi Zöld Kör
Közös Sors Egyesület
Lakóközösségi Szervezetek Szövetsége (LAKSZ)
Lippói Magyar-Német Kulturális Egyesület
Magosfa Környezeti Nevelési és Ökoturisztikai Alapítvány
Magyar Művészet- és Szocioterápiás Közösségépítő Egyesület
Magyar Passzívház Szövetség Egyesület (MAPASZ)
Magyarok Szövetsége Környezetvédelmi Tagozat
Magyarország Természeti és Kulturális Örökségéért Alapítvány
Magyarországi Németek Pécs-Baranyai Nemzetiségi Köre
Mária Temploma Egyház
Martinus Vallási és Kulturális Egyesület
Mecsek Egyesület
Mi Magunk-Saját magunkért Egyesület
Minerva Könyvtár Egyesület
Mozgalom az Egészséges Város Környezetéért
Napóra Klub
Nimfea Természetvédelmi Egyesület
Nők a Balatonért Egyesület
Ópályiak Baráti Köre Egyesület
Öko-Jász Környezetvédelmi, Környezetgazdálkodási, Kulturális és Turisztikai Egyesület
Ökológiai Stúdió Alapítvány
Ökorégió Alapítvány a Fenntartható Fejlődésért
Ökoszolgálat Alapítvány
Parlagfűmentes Magyarországgért Egyesület
Pécsi Zöld Kör Egyesület
Pro Natura St.Gotthard (PRONAS) Civil Összefogás Egyesület
Pulzus Alapítvány
Sárvári Környezetvédő és Természetbarát Egyesület
Siroki Idegenforgalmi és Turisztikai Egyesület
Somogy Természeti Öröksége Közalapítvány
Szebb Környezetünkért Egyesület Pilisvörösvár
SZIKE Környezet- és Egészségvédelmi Egyesület
Szindikátus Egyesület
Szombathelyi Civil Kerekasztal
Szombathelyi Szépítő Egyesület
Szövetség az Élő Tiszáért Egyesület

Tanácsadók a Fenntartható Fejlődésért
TerepSzemle Stúdió Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Kulturális Közhasznú Egyesület
Természet és Környezetvédők Solti Egyesülete
Természetbarát Diákkör Vásárosnamény
Testvérvárosi Egyesület
Thuri Farkas Pál Alapítvány
Tisza Klub
Tiszateleki Vadvirág Egyesület
Változó Világért Alapítvány
Vas Megyei Szív Egyesület Szombathely
Y's Men Klub Egyesület
Zagyva-mente Környezet- és Természetvédő Egyesület
Zöld Akció Egyesület
Zöld Fiatalok Egyesület
Zöld Forrás Egyesület (ZÖFE)
Zöld Kerék Alapítvány
Zöld Kör (Hajdúböszörmény)
Zöld Nők
Zöldgömb Sport Klub
Zöldtárs Alapítvány
Zöldtetőépítők Országos Szövetsége (ZEOSZ)